

AZ UTAS ÉS CSOMAGJA

A vám szerepe a népgazdaságban és a turista-forgalomban

Az új gazdaságirányítási rendszerrel egyidejűleg a múlt évben új kereskedelmi vámtarifa lépett életbe Magyarországon. Elsősorban abban különbözik a korábbi-tól, hogy az importot terhelő közadó — a vám — árképző tényező lett. Ez a vám egyik fontos szerepére utal, és — eddig arra, hogy a vám védi a hazai ipart a túlzott konkurenciától. Termelői árrendszerünk ugyanis egyre inkább a hazai ráfordításokat, tényleges költségviszonyokat veszi alapul (amelyek általában nagyobbak a nemzetközi költség szinténél), s így az importtermékek sok esetben olyan konkurenciát támasztanak, amely előbb-utóbb a hazai termelés el-sorvadását eredményezné.

Differenciál

A vám szerepe azonban nem korlátozódik csupán erre — a régi mechanizmusban az importot különféle adminisztratív eszközök (pl. importkeretek) szabályozták és irányították. Az új mechanizmusban az egységes devizasorozó mellett a vám a szabályozás és irányítás egyik legfőbb közgazdasági eszköze. A tarifa ugyanis cikkszoportonként eltérő. A nyersanyagok például részben vámentesek, a féltermékekre 5—20, a gépekre 40—70, a késztermékekre, valamint a fogyasztási cikkekre kb. 50 százalékos vámtól állapítottak meg. A cikkszoportonként eltérő vámtól az import összetételét szabályozzák.

A vám azonban nemcsak az import összetételére, szerkesztésére hat, hanem a beszerzési piacok között is differenciál. A kereskedelmi vámtarifa ugyanis egyazon cikkre, cikkszoportra is háromféle vámtételt határoz meg. A maximális, a bűntető vámtételt alkalmazzuk azokkal az országokkal szemben, amelyek a magyar árukra ugyancsak maximális vámtételt rónak ki. A vámtarifa kedvezményes tételeit alkalmazzuk azoknak az országoknak áruira, amelyek viszonyossági alapon Magyarország számára is biztosítják a legnagyobb kedvezmény elvét. S végül vannak úgynevezett preferenciális vámtételek is, amelyek lehetővé teszik, hogy a fejlődő országok áruit kivételes elbánásban részesítsük. E háromféle vámtétel a beszerzési piacok szerint differenciálja az importtermék árát, s ennek megfelelően a kétoldalú kereskedelmi forgalmat szabályozza. (A kedvezményes vámtarifa kölcsönös alkalmazása nemcsak a kereskedelmi partner szállításainak, hanem a magyar exportnak is kedvez.)

Kétirányú

A vámok áralakító, árbe-folyásoló hatása kétirányú. A vámmal nemcsak a felhasználónak kell számolnia, hanem a szállítónak, a külföldi termelőnek — exportőrnek — is. A szállító csak akkor versenyképes, ha termékének vámmal növelt ára nem haladja meg az adott termék belső árszintjét, vagy egy más — kedvezményes vámtól élvező — országból származó azonos termékét. Az aktív vámrendszer tehát a szállítót (versenyképessége érdekében) árengedményre készíti. Nem véletlen, hogy az államközi tárgyalások egyik fő kérdése a vám, a vámok csökkentése, a kedvező beviteli és kiviteli lehetőségek biztosítása. Magyarországon a múltban, amikor vámterheket az állam vállalta magára, hátrányos helyzetben volt, mert a fejlett nyugat-európai országok vámrendszere évente mintegy 50 millió dollár értékű árengedményre kényszerítette, s a vámok csökkentéséről part-

nerei nem voltak hajlandók tárgyalni, mondván, hogy Magyarország vámrendszere fikatív, s így nem tud ellenszolgáltatást nyújtani. Az új vámrendszer alig egy esztendője van érvényben, s hatékonyságát máris jelzi, hogy több tőkés partnerünket ösztönözte vámtárgyalásokra, kölcsönös vámkedvezmények nyújtására.

Turizmus és árumozgás

Az áruk nemcsak a nemzetközi kereskedelem csatornáin át áramlanak, jutnak egyik országból a másikba; a napjainkban tömegmértékű turizmust, a nemzetközi utasforgalmat is jelentős árumozgás kíséri. Nemzetközi idegenforgalmunk méreteit érzékelteti: 1967-ben a vámszervek 5,5 millió kilépő és ennél valamivel több belépő utasnál végeztek vámvizsgálatot. Az utasforgalomra vonatkozó vámjogszabályok mindenekelőtt azt határozzák meg, hogy a be- és kilépő utasok milyen értékben és mennyiségben hozhatnak-vihetnek magukkal vámentesen nem kereskedelmi jellegű árut. (A belépő hazai és külföldi utasok személyenként 4000, csoportos útlevéllel utazók 1000, a kiutazó turisták, utasok pedig 1000 forint értékű árut, ajándékot hozhatnak be, illetve vihetnek ki vámentesen.)

Az utasforgalommal kapcsolatos „behozatal” és „kivitel” áruszerkezete jól szemlélteti a vámszabályok szerepét. A vámvizsgálati tapasztalatok szerint a kiutazók — mind a magyarok, mind pedig a hazautazó külföldiek — elsősorban élelmiszereket és élvezeti cikkeket (szalámit, kolbászt, cigarettát, bort, pálinkát) visznek úticsomagjukban, míg a hazatérő magyar utasok és külföldi turisták túlnyomórészt ruházati cikkeket és vegyes iparcikkeket hoznak az országba. A turizmust ki-

sérő árumozgás szerkezetét tehát az árárányok, országok közötti eltérése határozza meg. Köztudott, hogy nálunk az élelmiszer-cikkek árszínvonala — a külföldi árszínvonalhoz képest — alacsony, az élelmiszeripari termékeket az állam dotálja. Tehát nem véletlen, hogy 50—60 százalékos arányban ezek alkotják a kiutazók úticsomagját. Ugyanilyen törvényszerű a „behozatal” áruszerkezete is, miután az iparcikkek fogyasztói árszínvonala nálunk magas.

Miért

vámkötelesek?

Felvethető: miért vámkötelesek a külföldről érkező ajándécsomagok, általában a külföldön élő rokonok, a külföldi ismerősök ajándékai? Legyünk pontosak: a rokon, vagy ismerős, ha Magyarországra jön, vámentesen hozhat be 1000 forint értékű ajándékot, a csomagban és az egyéb módon érkező ajándékok azonban túlnyomórészt nem szokványos ajándéktárgyak, hanem használati javak; olyan ipari termékek, amelyeknek külföldön alacsony, nálunk pedig magas az árszínvonala. (A tipikus külföldi ajándék a textil, a tranzisztors rádió és a használt autó.)

Tegyük fel a kérdést: mi kár származna abból, ha külföldről megkötöttségek nélkül áramolhatna be a turista „import” az országba? Ha nem lennének vámelőírók, semmi sem gátolná a forintkijárást, amely csak számára szűl „új értéket”, hoz hasznát, akik megszék a deviza-jogszabályokat. Ez viszont a forint értékét rontja, s a belső piacon is zavarokat okozhat. Végül; utalni kell arra is, hogy az ajándékozásnak, a hazai rokon támogatásának kívül egyéb legális lehetősége is. Az OTP keretében működő IKKÁ-n keresztül például mód van valutátutalásokra, öröklakás vásárlásra, sőt életjáradék folyósításra is.

Garamvölgyi István

„Csodafüvek” a polcokon

— Az ökörfarkkóró kifogyott, tessék érdeklődni a jövő héten. — A különös szó hallatán már nem kerülget a nevetés, hiszen az imént békarakkát, bodzavirágot és kutyabenge-kérget vásároltak itt. A Herbaria szegedi gyógynövény boltjában vagyunk.

Egy idősebb bácsi, Kiss Imre, mustármagot kér.

— Mire jó ez? — kérdezzük. — Többek között gyomorégés ellen és epebántalmakra, ha nem rágiya szét a mustármagot az ember gyereke, egyben kell lenyelni belőle egy kiskanállal, csak úgy, éhomyra

— Honnan hallotta ezt?

— Ki tudja azt már, régen ismert dolog ez csalá-

dunkban.

A „csodafüvek” használata egy-egy családban apáról fiúra száll, sőt több generációra öröklődik a hagyomány. Nem túlzás azt mondani, ősi tudomány ez. Thébában három és fél ezer éves gyógynövény-recept-könyvet találtak az egyik sírkamrában. A mirha, balzsam, rózsajolaj, alve, mustármag gyógyító hatása ősi ismerete az emberiségnek, a Talmud és a biblia is többször emlegeti. Hippokratész, a nagy görög polihisztor is jól ismerte a gyógynövényeket. A szakirodalom a középkori tudós Paracelsus számtalan növény gyógy-módját tartja számon. Ebből az időszakból, az 1500-as évek végéről származik az a magyar könyv, amelyet Horváth Melius Péter „Herbarium az fáknak, füveknek nevekről, természetekről és hasznairól” címmel írt, és már több mint 600 gyógyító hatású növényt sorol fel.

Ma sem csak a nagymamától lehet tehát hallani a növények erejéről. Ami érdekes: hiába a sok szintetikus gyógyszer, néhány éve reneszánszát élik a gyógynövény-ismeretek, az orvosok is szívesen ajánlják a természetes gyógymódot. S az emberek is hisznek benne.

— Milyen betegségekre kérnek gyógynövényeket?

— Felsorolni is nehéz lenne, de meg a füvek, teák hatása sosem egy betegségre jó — mondja Gergely Miklósné üzletvezető. — Van, aki itt vitamínos szörpöt vesz, mások éppen italomát

kérnek, de újabban sokan fordulnak hozzánk régen használt, s ma megint divatos ételízesítőkért: szerecsendiót, tárkonyt, gyömbért és majorannát kérnek. Vagy újabban fogyasztó teakeveréket vásárolnak sokan.

Több százra becsülhető az üzletben az efféle áru. Talán nem érdektelen a kérdés: *hogyan lehet ezt megtanulni, milyen áruismeret szükséges itt?*

— Drogista vizsgám van és 1953-tól, a bolt megnyitása óta itt dolgozom. Ma már ritkán kell az alapvető könyvünket, Rápóti Jenő — Romvári Vilmos Gyógyító növények című könyvét forgatnom. Sokat segített gyógyszerész férjem is. Ha csak furcsa, népies neveket nem használnak, eligazodom a vevők kívánságain.

Legtöbben évek óta idejárnak. Imént egy jó receptet hallottam Dolleschall Vilmosnétól: hogyan lehet kitűnő ízű „fűstölt” húst csinálni fűstölés nélkül, az itt kapható sonkapáccal. Mások a kamillatea tablettát dicsérték. Itt ugyanis megbeszéljük a vevők a tapasztalatokat. Hát még ha nem lenne a boltban farkasordító hideg! A kirakat belső részén nincs üveg, így ott járunkkor, délelőtt 10-kor még nem tudott megbirkózni a hatalmas cserépkályha a hideggel: mindössze 14 fok volt.

— Hamarosan üvegeznek, azt ígérték — mondta Gergely Miklósné.

Bizony sürgős is lenne. Különben az üzletvezető is kipróbálhatja a meghűlés ellen ajánlott gyógyteát...

P. Szőke Mária

H. D.

Szóvá tesszük

Szemle

— szemlélő nélkül

A Tanácsköztársasági Művészeti Szemle keretében Kiskundorozmán rendezett vers- és prózamonddó verseny egybehangzó híradások szerint színvonalasabb volt az eddigi járási szavalóversenyeknél. Egyetlen szépséghibája, hogy zártkörű rendezvényként került lebonyolításra.

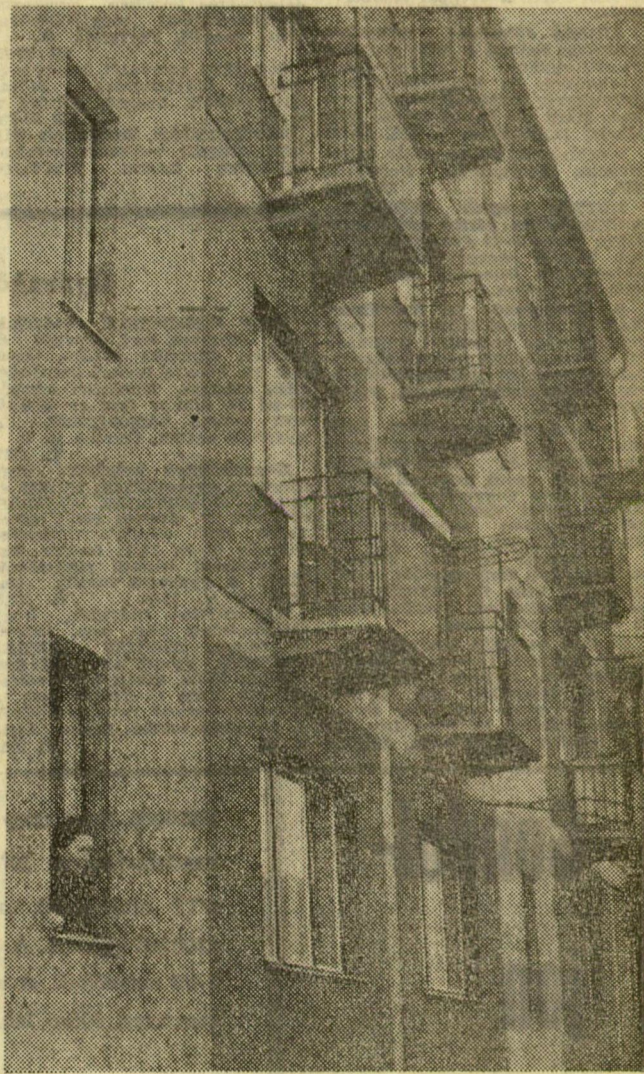
A különböző népművelési kampányok egyik alapvető célkitűzése, hogy tömegekhez szóljanak. Talán eredményesebb lett volna, ha a művelődési ház szervezett volna közönséget. Nagy község Kiskundorozma, van, aki szereti a verseket.

Új szobor sötétben

Nemrég avatták fel az Ady-portrét a szegedi panteonban. Járókelők, érdeklődők nézik nap-pal, és néznek este is, ha a fényesen megvilágított többi szobor mellett arra a szakaszra, ahol az új szobor van, nem borulna éjszakai sötétség. Ne tagadjuk le este se, hogy új szoborunk van!

H. D.

Épült: 1957—1969

Londoni körút 4

(17.) A nagykörúton, mint szigetcskék a tengerben emelkednek ki a többemeletes új házak a régi földszintesek monoton, kisvárosi sorából. Ez a lakóépület — Szabó József terve — talán az egyetlen a Londoni körút szakaszán az újak közül.

CSÜTÖRTÖK,
1969. FEBRUÁR 20.

DELMAGYARORSZAG 5

Vitatkozás a vásárlók terhére

Hegedűs Józsefné (Korondi utca 6.) olvasónk panaszevet írt szerkesztőségünknek azzal kapcsolatban, hogy február 11-én telefonon megrendelt propán-bután gázpalcot napok múlva sem kapta meg a gáztöltő állomástól. A szállítást másnapra remélte, viszont azt péntekre ígérték, de akkor sem teljesítették. A gázpalcot szombaton sem szállították le, s így kénytelen volt levelet írni a töltőállomásnak a megrendelés nem teljesítése miatt.

A panasszal kapcsolatban Szombati András, a gáztöltőtelep vezetője úgy nyilatkozott, hogy részben a rossz útviszonyok okozták a nehézségeket a szállításban, másrészt a 10. sz. AKÖV is kevésbé kocsit küldött, mint amennyit megrendeltek. Hangsúlyozta, hogy árujuk volt, csak gépkocsi nem.

Érdeklődtünk a másik partnertől is. Szőke László, a 10. AKÖV csoportvezetője viszont arról tájékoztatót, hogy mindig annyi kocsit indítottak útnak, amennyit a gáztöltő telep aznapra rendelt. Általában két tehergépkocsira szól a megállapodásuk, de volt, hogy hármat, sőt négyet is küldtek, amikor a szállítás azt úgy kívánta. Szőke László megítélése szerint a gáztöltő telepen a

kocsirendelést intéző Havasi nevű diszponens összekülönbözött a gépkocsivezetővel, aki emiatt panasszal fordult feletteséhez. Szőke László úgy döntött, hogy ezt az esetet, s általában a gépkocsirendelés körül általuk tapasztalt hiányosságokat szóvá teszik a gáztöltő telep felletes hatóságánál, rendteremtés végett.

Kinek a zsebére?

Juhász Miklós (Budapesti út. 4.) gumigyári dolgozó olvasónk figyelemre méltó levelet küldött szerkesztőségünknek egy nemkívánatos jelenséggel kapcsolatban. Írja, hogy február 15-én a Marx térről 14 óra 35 perckor induló Szeged—Gumigyár—Sándorfalva vonalon közlekedő autóbuszon utazott a vele egy műszakban dolgozó társaival. Közben arra lett figyelmes, hogy többen odaadták a jegy árát a kálauznak, 21 év körüli fiatalembernek, de jegyet nem kaptak. Az utasoknak feltűnt ez a jelenség, a kálauz azonban mindent rendbenlevőnek talált, mert egy kollégájával beszélgetett. Olvasónk fele-

A szerkesztőség megjegyzése:

Egy dolog mindenképpen bizonyos: a 10. AKÖV és a gáztöltő telep illetékesei mielőbb egyezzenek meg egymással a rendszeres és pontos munkában, vitatkozásuk ne hátráltassa megrendelésekben a vásárlókat, fogyasztókat.

sege a sándorfalvi elágazásnál lépett fel ugyanarra a buszra, szintén odaadta a kálauznak a jegy árát, jegyet azonban ő sem kapott, csak akkor, amikor arra a kálauzt egyenesen felszólították. Olvasónk véleménye szerint is a fiatal kálauz megsértette a szabályokat. Megkérőszította vállalatát, s ezt a jelenséget az utasok nem nézheték jó szemmel.

Káta Ferenc, a 10. sz. AKÖV személyforgalmi osztályának vezetője köszöni olvasónk levelet, bejelentését. Ígéretet tett, hogy az ügyet soron kívül kivizsgálja, s a szabálytalanságot vétő kálauzt felelősségre vonják.